

Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Ddinbych

Eich cyngor gwirfoddol sirol lleol

4. Gwirfoddolwyr

4.16 Cynnwys pobl ifanc fel gwirfoddolwyr

Gall cynnwys pobl ifanc dan 18 oed fod yn ddigon i godi ofn ar rai mudiadau ond mae'r manteision i'r mudiadau, i bobl ifanc ac i'r gymuned ehangach fod yn hynod o werth chweil.

Manteision i bobl ifanc:

- profiad gwaith
- ffordd o gael geirda
- datblygu sgiliau cymdeithasol
- chwalu rhwystrau rhwng y cenedlaethau
- cael hwyl!
- ffordd o gael i mewn i'r farchnad waith
- teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi
- ennill cymwysterau.

Manteision i fudiadau

- cyllido
- syniadau newydd a brwdfrydedd
- gonestrwydd (adborth)
- amrywiaeth
- yn gallu uniaethu â chleientiaid
- fordd o gysylltu â rhwydweithiau gwahanol
- hwy yw gwirfoddolwyr hŷn y dyfodol a gallant ddychwelyd pan fyddant yn hŷn os ydynt wedi cael profiad da gyda mudiad.

Ceir rhai canllawiau ac adnoddau a argymhellir isod i'ch helpu i gynnwys pobl ifanc yn eich gweithgareddau:

A all pobl ifanc dan 18 wirfoddoli?

Yr ateb byr, syml yw y gallant. Nid oes dim cyfyngiadau cyfreithiol o safbwynt gwirfoddoli ac oedran. Yr ystyriaethau, gan amlaf, yw pa rolau sy'n addas ac ochr ymarferol hyn. Argymhellir eich bod yn trafod yr ymrwymadau eraill sydd gan bobl ifanc, megis pwysau cyflogaeth a'r ysgol wrth ystyried faint o amser a roddant i wirfoddoli. Da o beth hefyd fyddai archwilio unrhyw is-ddeddfau yn eich ardal, gan fod rhai awdurdodau lleol yn mynnu bod siopau elusennol yn gwneud cais am drwyddedau cyflogi plant.

Nid yw nifer yr oriau y caniateir i blant eu gweithio mewn wythnos yn berthnasol i waith gwirfoddol ac mewn nifer o achosion mae pobl ifanc yn gwirfoddoli yn eu hamser rhydd, sef gyda'r nosau a'r penwythnosau, ac mae cyfleoedd fel helpu mewn clybiau ieuenctid yn digwydd ar ôl 7pm, ond **er gwybodaeth** dyma'r cyfyngiadau amser a amlinellir yng Nghyfarwyddeb Amser Gweithio Ewrop:

'Ni ddylai nifer yr oriau y caniateir i blentyn eu cwblhau mewn wythnos fod yn fwy na'r rheini a nodir yn y Gyfarwyddeb

Amser Gweithio Ewrop. Mae hwn yn ffigur cyfartalog o 48 awr yr wythnos dros gyfnod 17 wythnos i rai dros 18. Ni chaiff pobl ifanc 16 a 17 oed, fel arfer, weithio dros 8 awr y dydd neu 40 awr yr wythnos, nac ychwaith dros nos rhwng 10pm a 6am nac 11pm a 7am. O safbwynt pobl ifanc 16 oed sy'n dal yn yr ysgol ni chânt weithio cyn 7am nac ar ôl 7pm yn ystod yr wythnos a dim mwy nag 8 awr ar ddiwrnod dros y Sul'.

Yswiriant

Bydd rhai sefydliadau'n canfod bod gan eu hyswiriant cyfredol ar gyfer gwirfoddolwyr isafswm oedran o 18. Os felly, cysylltwch â'r cwmni a gofyn i'r oedran gael ei ostwng. Dylai gwirfoddolwyr gael eu hyswirio naill ai dan warchodaeth Atebolwydd Cyflogwyr neu Atebolwydd Cyhoeddus a dylai'r polisi yswiriant grybwyll gwirfoddolwyr yn benodol, oherwydd mae'n bosibl na chânt eu cynnwys yn awtomatig. Os oes gwirfoddolwyr iau'n gwirfoddoli yn yr un gweithgareddau â'ch gwirfoddolwyr eraill, fel arfer, ni ddylid bod cost ychwanegol am newid cyfyngiadau oedran eich polisi.

Diogelu ac archwilio gwybodaeth

Archwiliadau Cofnodion Troseddol

Mae llawer o sefydliadau sy'n gweithio gyda phobl ifanc yn defnyddio archwiliadau cofnodion troseddol fel rhan o'u harferion gorau i ddiogelu gwirfoddolwyr ifanc. Mae sefydliad yn gymwys i ofyn am ddatgeliad (archwiliad CRB) ar gyfer unrhyw staff neu wirfoddolwr sy'n gweithio gyda pherson ifanc dan 18 oed. Mae lefel yr archwiliad, safonol neu fanwl, yn dibynnu ar faint o

gysylltiad a geir gyda'r person ifanc. Mewn rhai achosion, mae'n bosib bod y person ifanc ei hun yn gwirfoddoli i weithio gyda phlant eraill. Yn yr achos hwn, ni chynghorir i chi roi mynediad sylweddol heb oruchwyliaeth at blant i wirfoddolwyr dan 18 oed.

Awdurdod Diogelu Annibynnol

Mae'n bwysig bod yn ymwybodol bod dulliau diogelwch pellach yn cael eu cyflwyno o dan Gynllun Fetio a Gwahardd yr ADA. Cyflwynir y rhain o fis Hydref 2009 pan fydd y rhestrau gwahardd newydd yn disodli POCA, POVA a Rhestr 99 a bydd maes y Datgeliad Manylach yn cael ei ehangu i ystyried gweithgaredd rheoledig.

Yn ychwanegol, o fis Gorffennaf 2010, bydd yn rhaid i unrhyw berson sy'n dymuno gweithio gyda grwpiau agored i niwed, yn blant ac yn oedolion agored i niwed, gofrestru gyda'r Awdurdod Diogelu Annibynnol (ADA) drwy'r Cynllun Fetio a Gwahardd (CFG). Mae hyn yn ofyniad gorfodol ac yn ofyniad ar wahân i wasanaeth Datgeliad y Swyddfa Cofnodion Troseddol. Fodd bynnag, cyflwynir cofrestriad yr ADA dros gyfnod o bum mlynedd ac felly ni fydd yn rhaid i bawb wneud hyn ar unwaith ym mis Hydref 2009.

Mae gwiriadau'r CRB a chofrestriad yr ADA am ddim i wirfoddolwyr ond ceir cost i aelodau o staff sy'n manteisio ar wiriadau'r CRB a/neu gofrestrriad yr ADA.

Disgwylir i gofrestrriad yr ADA wneud i'r broses recriwtio redeg yn gyflymach ac yn fwy esmwyth i gyflogwyr a chyflogeion fel staff taledig neu wirfoddolwyr. Fodd bynnag, nid yw gwirio i weld a yw rhywun

ar y Cynllun Fetio a Gwahardd yn disodli arferion recriwtio a chyflogi diogel y dylai pob cyflogwyr fod yn eu dilyn eisoes.

Amddiffyn plant

Mae'n arfer da sicrhau bod gennych bolisi amddiffyn plant ar waith pan fyddwch yn cynnwys unrhyw un sy'n iau na 18 oed, boed hynny fel gwirfoddolwr neu fel defnyddiwr gwasanaeth. Bydd lefel manylion ac arweiniad eich polisi yn dibynnu ar faint eich mudiad, a'r math o gyswllt sydd gennych â phlant.

Gall y datganiad ei hun fod yn gryno – 1 ochr tudalen A4 o bosibl. Mae'r manylion yn eich gweithdrefnau yn hynod bwysig, a dylent ddweud yn glir pa fesurau a gymerwyd a pha fesurau gaiff eu datblygu neu eu gwella. Dylai'r datganiad fod ar gael mewn fformat hwylus a dylid rhoi gwybod i'r plant amdano, yn ogystal â'r rhieni, y gofalwyr, y gwirfoddolwyr a'r staff.

Ystyriwch y meysydd canlynol wrth lunio'ch polisi:

- Pam mae polisi diogelu yn bwysig?
- Egluro bod y polisi yn berthnasol i bob plentyn.
- Datganiad cyfrinachedd.
- Pa drefniadau diogelu sydd ar waith i amddiffyn plant? Ystyriwch feysydd megis lefel a math o oruchwyliaeth, gan ddarparu canllawiau a threfniadau clir sy'n berthnasol i rieni a gofalwyr.
- Sut rhoddir gwybod i'r plant am eu hawliau, a beth ddylent ei wneud os oes ganddynt unrhyw bryderon?
- Sut rhoddir cefnogaeth i'r gweithwyr o ran eu dealltwriaeth a'u hymwybyddiaeth o faterion diogelu?

- Sut caiff y polisi ei roi ar waith?
- Sut bydd y polisi'n cael ei fonitro a'i adolygu?
- Pe bai honiad yn cael ei wneud, sut yr eir ati i gadw cyfrinachedd?

Penderfynwch pa unigolyn yn eich mudiad fydd yn delio â honiadau, a gwnewch yn siŵr ei fod yn cael hyfforddiant priodol ar ddiogelu plant. Dylai pawb yn y mudiad wybod pwy yw'r unigolyn hwn.

Caniatâd Rhieni

Mae'n arfer da cael caniatâd rhiant/gwarcheidwad ar gyfer unrhyw un dan 18 oed sy'n gwirfoddoli gyda'ch sefydliad. Dylid hysbysu'r rhiant o weithgareddau'r sefydliad ac o'r hyn y bydd eu plentyn yn ei wneud, pryd ac ymhle.

Wrth ddefnyddio ffotograffau o wirfoddolwyr ifanc at ddibenion cyhoeddusrwydd mae angen i chi gael eu caniatâd ac, os ydynt dan 16, caniatâd rhiant/gwarcheidwad i'w defnyddio.

Os yw'r person ifanc dros 16 ac yn byw'n annibynnol ar rieni neu'r gwasanaethau cymdeithasol caiff roi ei ganiatâd ei hun.

Iechyd a Diogelwch

Wrth gynnwys pobl ifanc dan 18 oed yn eich gweithgareddau mae gennych 'Ddyletswydd Gofal' tuag atynt. Mae angen i asesiadau risg roi ystyriaeth i'r lefel aeddfedrwydd a pheidio â chymryd yn ganiataol y byddai'r un fath â gwirfoddolwr hŷn. Dan y Gyfraith Cyflogaeth rhaid cynnal asesiadau risg unigol i weithwyr ifanc ac er nad yw hyn yn ofynnol i wirfoddolwyr fe'ch cynghorir

i'w cynnal ac mae'n eich galluogi i ystyried lefel dealltwriaeth ac aeddfedrwydd pob gwirfoddolwr.

Gwirfoddolwyr Ifanc a Budd-daliadau

Fel rheol gyffredinol, ni ddylai gwaith gwirfoddol effeithio ar fudd-daliadau cyn belled â'i fod mewn sefydliad nid-er-elw ac mai ond mân dreuliau a gaiff eu had-dalu. Os oes person ifanc ar lwfans ceisio gwaith rhaid iddo ef/hi fod ar gael i fynd i gyfsweliad ar 48 awr o rybudd ac yn ymroi i geisio gwaith. Gall y rheini sy'n cael lwfans gofalmwr wirfoddoli cyn belled â'u bod yn dal i allu darparu gofal am o leiaf 35 awr yr wythnos. I gael rhagor o wybodaeth am wirfoddoli a budd-daliadau, gweler y ddolen gyswllt â thafalen wybodaeth y DWP ac arweiniad cynghori'r CAB ar wirfoddoli a budd-daliadau yn yr adran adnoddau.

Sicrhau bod pobl ifanc yn deall y rôl ac y gallant ymrwymo

Un myth cyffredin yw bod **pob** person ifanc yn annibynadwy ac yn anaeddfed. **Pobl** ydy pobl ifanc ac fel arfer nid oes yr un dau'r un fath. Os nad ydych yn sicr yn y cyfsweliad a ydynt yn deall y rôl, beth am i chi eu gwahodd i'r hyfforddiant a rhoi cyfle iddynt ddysgu rhagor a dangos yr hyn y maen nhw yn ei ddeall. Allech chi gynnig diwrnod rhagflas fel y gallent ddod i mewn i'r swyddfa neu gymryd rhan mewn gweithgaredd grŵp er mwyn gweld ai hon yw'r rôl iawn iddyn nhw? Bydd angen i chi roi ystyriaeth i bwysau gwaith ysgol, swyddi ac amser cymdeithasol. Gellir trafod hyn yn ystod y cyfsweliad cychwynnol neu hyd yn oed ar ôl yr hyfforddiant fel y gall y darpar

wirfoddolwr gael syniad o'r ymrwymiad yr ydych yn chwilio amdano a phenderfynu a fydd yn gallu rhoi hynny.

Syniadau ar gyfer cynnwys pobl ifanc

Os ydych chi'n awyddus i gynnwys gwirfoddolwyr ifanc ond nad oes gennych ar hyn o bryd ond rolau gwirfoddoli sy'n addas i rai dros 18 oed, efallai yr hoffech ystyried datblygu cyfleoedd eraill.

Beth am annog grŵp i'ch helpu gydag ymgyrch i gynyddu ymwybyddiaeth? Gallai hyn fod yn eu hysgol a gyda'u cyfoedion neu yn y gymuned ehangach.

Ydych chi'n cael trafferth cadw ochr yn ochr â'r holl dechnoleg sy'n fythol newid? Ydy'r we-fyd-eang yn ymddangos yn rhy ddryslyd i chi? Beth am ofyn i berson ifanc ddangos i chi sut mae'n gweithio? Neu efallai y gallent eich helpu i ddylunio cylchlythyr/gwefan neu system weinyddu i ddal i fyny gyda'ch holl wirfoddolwyr.

A oes unrhyw weithgareddau grŵp y gallent helpu gyda nhw, lle gallent fod dan oruchwyliaeth lawn?

Os bydd person ifanc yn holi am eich cyfleoedd ond eich bod yn teimlo nad oes gennych ddim addas, holwch beth allant ei wneud neu beth oedd ganddynt dan sylw. Yn ogystal â brwdfrydedd ac egni, mae gan bobl ifanc lawer o sgiliau a fyddai'n werthfawr i'ch sefydliad, weithiau maen nhw'n anghofio crybwyll y rhain.

Cadw Pobl Ifanc fel Gwirfoddolwyr

Sut y gallwch ddangos i'ch gwirfoddolwyr ifanc eich bod wedi ymrwymo iddynt a'u hannog i barhau i wirfoddoli gyda chi?

Yn gyntaf, ystyriwch pam eu bod yn gwirfoddoli. Ai er mwyn meithrin sgiliau newydd? I wneud ffrindiau? I wella'u CV? I roi rhywbeth yn ôl a theimlo'u bod yn gwneud gwahaniaeth?

Allwch chi helpu i fodloni'r anghenion hyn drwy gynnig hyfforddiant a'r cyfle i ddatblygu eu rolau a chreu rhai newydd? Os na chaiff yr hyfforddiant ei achredu'n allanol gallech ei achredu'n fewnol drwy osod nifer o safonau a chanlyniadau i'r person ifanc eu cyflawni.

Mae digwyddiadau cymdeithasol yn helpu gwirfoddolwyr ifanc ymgartrefu, cwrdd ag eraill a chreu rhwydwaith cymdeithasol.

Mae cynnig geirdaon, os yn briodol, yn dangos eich bod hefyd wedi ymrwymo i'w helpu i wella'u gyrfa neu'u haddysg.

Ac yn olaf, peidiwch ag anghofio rhoi gwybod iddynt eich bod chi ac unrhyw fuddiolwyr yn gwir werthfawrogi eu bod yn rhoi o'u hamser. Gall gweld y gwahaniaeth a wnânt a gwybod y caiff ei werthfawrogi helpu pobl ifanc i ddod yn fwy hyderus, eu helpu i deimlo'n rhan o'r gymuned a chael ymdeimlad o gyfrifoldeb drosti. Gall dangos gwerthfawrogiad fod mor syml â dweud diolch, rhoi cerdyn neu dystysgrif, neu mor amlwg â chynnal seremoni wobrwyo i ddathlu cyfraniadau gwirfoddolwyr.

Sut i recriwtio gwirfoddolwyr ifanc

Felly, ymhle y gallwch ddod o hyd i'r bobl ifanc sgilgar, ymroddedig hyn? Yr ateb syml yw – ym mhobman. Dyma ond ychydig esiamplau o ffyrdd o ddod o hyd i wirfoddolwyr ifanc.

Mae cysylltu gyda sefydliadau sydd eisoes yn ymgysylltu â phobl ifanc yn ffordd wych o ddechrau. Ysgolion, colegau, prifysgolion, clybiau ieuenctid, unedau Sgowntiaid a Geidiau, rhwydweithiau ieuenctid, canolfannau gwaith, gwasanaethau troseddwr ifanc, gwasanaethau cymdeithasol a llawer mwy. Holwch a gewch sgwrsio gyda'r bobl ifanc am eich cyfleoedd, ewch â'r holl wybodaeth berthnasol a phecynnau ymgeisio gyda chi i'w dosbarthu iddynt. A wyddoch chi am sefydliadau addysg sy'n cynnig cyrsiau sy'n berthnasol i'ch rolau, lle gall pobl ifanc gael profiad ymarferol o, dywed, y sector iechyd neu o weithio gyda phlant.

Gall arddangosfeydd a digwyddiadau megis digwyddiadau gyrfaedd a ffeiriau myfyrwyr newydd fod yn gyfleoedd defnyddiol ar gyfer recriwtio.

Defnyddiwch eich canolfan gwirfoddolwyr leol. Ar hyn o bryd yng Nghymru ceir Cynghorydd Datblygu Ieuenctid ym mhob sir a gallant hysbysebu eich cyfleoedd i bobl ifanc yn yr ardal. I gael manylion eich cynghorydd lleol, ymwelwch â www.volunteering-wales.net.

Ystyriwch eich deunydd cyhoeddusrwydd presennol. A ydy eich taflenni'n apelio i bobl ifanc? A yw eich gweithgareddau wedi'u hanelu at wirfoddolwyr hyn?

A ydych chi mewn unrhyw fodd yn dweud neu'n datgan eich bod yn ceisio gwirfoddolwyr ifanc? Bydd pobl ifanc yn aml yn tybio nad yw eich gweithgareddau wedi'u bwriadu ar eu cyfer nhw oni bai eich bod yn dweud fel arall. Felly dywedwch wrth bobl ifanc yr hyn rydych yn ei wneud, dywedwch beth yw eich oedran isaf ar gyfer gwirfoddolwyr gan dynnu sylw at y manteision, yn sgîl y cyfle, a fydd yn apelio at bobl ifanc.

Deunydd darllen ac adnoddau pellach

Uned Cofnodion Troseddol WCVA

Ffôn: 0800 0197391

cru@wcva.org.uk

www.wcva-cru.org.uk

NACRO – Cynnwys Cyn Droseddwyd mewn Gwaith Gwirfoddol;

www.nacro.org.uk/data/resources/nacro-2006101000.pdf

Y Gymdeithas Genedlaethol dros Atal Creulondeb i Blant (NSPCC)

www.nspcc.org.uk

Canllawiau'r **Comisiwn Elusennau** ar Amddiffyn Plant.

www.charity-commission.gov.uk/supportingcharities/protection.asp

Llywodraeth Cynulliad Cymru – Yn Ddiogel Rhag Niwed: Diogelu Plant mewn Sefydliadau Gwirfoddol a Chymunedol yng Nghymru.

www.wales.gov.uk/topics/childrenyoungpeople/publications/guidance/safefromharm

Yr Adran Gwaith a Phensiynau

www.jobcentreplus.gov.uk/JCP/stellent/groups/jcp/documents/websitecontent/dev015837.pdf

CAB Arweiniad cynghori ar fudd-daliadau a gwirfoddoli

www.adviceguide.org.uk/b_volunteering.pdf

Yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch

www.hse.gov.uk/youngpeople/law/index.htm

Rhwydwaith y Coleg Agored (am gyrsiau achrededig)

www.ocnwales.org.uk

Gwirfoddolwyr y Mileniwm (i gydnabod oriau gwaith gwirfoddol)

www.wcva.org.uk/volunteering

Gwobrau Cyflawniad Ieuenctid

www.youthcymru.org.uk/YAA_Home.html

The Legal Guide To Involving Young People As Volunteers gan Clair Bryan

ac Esther Thompson, Swyddfa Wirfoddoli Islington, Chwefror 2000. Ar gael gan

www.amazon.co.uk

Volunteers and the Law gan Mark

Restall, Volunteering England, Mehefin 2005

www.volunteering.org.uk/Resources/publications/volunteersandthelaw.htm

A Guide to Involving Young People in Voluntary Activity gan Mark Jones,

SCVS a Rhwydwaith 14-19 Abertawe

www.scvs.org.uk/volunteeringandcitizenship/volunteering/youthvolunteering/14to19.html

Volunteering England

Dalenni gwybodaeth:

www.volunteering.org.uk/Resources/goodpracticebank/Specialist+Themes/Youth+Volunteering/index.htm

Insuring volunteers

www.volunteering.org.uk/Resources/goodpracticebank/Information/Insurance+for+Volunteers.htm

Who is allowed to volunteer?

www.volunteering.org.uk/Resources/goodpracticebank/Information/whoisallowedtovolunteer.htm

Ymwadiad

Mae'r wybodaeth a ddarperir yn y daflen hon ar gyfer cyfarwyddyd yn unig. Nid yw'n amnewid am gyngor proffesiynol ac ni allwn dderbyn unrhyw gyfrifoldeb am golled o ganlyniad i unrhyw berson weithredu neu wrthod gweithredu arno.

Am rhagor o wybodaeth cysylltwch â

Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Ddinbych

Canolfan Naylor Leyland, Stryd y Ffynnon, Rhuthun, Sir Dinbych, LL15 1AF

Elusen Gofrestredig 1054322

Ffôn: 01824 702441

office@dvsc.co.uk

Ffacs: 01824 705412

www.dvsc.co.uk

Cynhyrchwyd gan WCVA, Cyngorau Gwirfoddol Sirol a Chanolfannau Gwirfoddoli
Wedi ei ddiweddarau: 24/02/2010

Ffôn: 0800 2888 329
www.wcva.org.uk